ELDSVÅDAN

PÅ

BLASIEHOLMEN.

POËM.

Säljes till förmån för de Brandskadade
i Norrköping.

STOCKHOLM,
tryckt hos Ernst Adolph Ortman, 1822.

Förord till den elektroniska utgåvan

Denna anonyma skrift, vilken anses vara författad av **Carl Fredric Dahlgren** (1791-1844), har digitaliserats av Stockholms Stadsmuseum för Stockholmskällan och anpassats för Projekt Runeberg i september 2015 av Ralph E.

Företal

Författaren, som sammanskref detta tillfällighetsstycka under sjelfva eldsvädan den 12 Juni, då månen gick in i Vattumannen, (se almanackan) fann genast, under hvilken olycklig och vattusjuk constellation han skrifvit. Han var därföre just i begrepp att låta en liten eldsvåda öfvergå poëmet; redan brann det i ena hörnet, redan såg han flamman vara nära att fatta uti fyra rim, som tyvärr ej voro biandförsäkradeIcke brandförsäkrade betyda sådane, som icke finnas i Svenska Akademiens handlingar, hvilka äro brandförsäkrade för en hel evighet; de omnämde rimmen voro fyra falska: *tallrik, aldrig, öde, möte,* (se sid. 7, 11 af poëmet)., då Herr af Leopolds vers rann honom i sinnet: *Gör godt var nyttig, lej i dina mödors minne* m. m. Genast lät han anställa klämtning med pennknifven i vattenglaset, framcommenderade en hel bataljon kort såsom sauve de garde ända från ässet till sexan och lät den stora brandsprutan framdragas. Elden dämpades i ögnablicket och glädjetrumman, (författarens näfvar) marscherade rundt ikring bordet för att på ett högtidligt sätt tillkännagifva släckningen. Alla rimmen bergades, men tankarne hade tyvärr rymt huset genast vid eldsvådans början. Tio R:dr B:co samt namnets förtigande utlofvas åt den, som kan tillrättaskaffa dem. Emellertid måste du, kära Allmänhet, åtnöja dig med hvadsosn förefinnes. Kan detta tillfällighetsstycke bidraga till insamlande af någon liten skärf åt Förf:s olyckliga landsmän, så är hans enda och högsta mål uppnått.

Stockholm i Rötmånadens början d. 24 Juli 1822.

*

VÅDELDEN I STOCKHOLM,

den 12 Juni 1822.

———

— — — — — — — hand
Bevara vår Stad för eld och brand.
Stockholms Brandvakter.

———

Poëm.

Sångmö, som förr jag helsade glad, förtjust i min yra, Sorgsen jag nu till mötes dig går med klagande lyra: Ty ibland grus och böljande rök, som hvirflande ilar, Tårögd min blick på ramlade tak och boningar hvilar, Se hur till stoft allt blifver, som är af menniskohänder, Se af palats och kojor blott qvar grushögar och bränder. Skåda de skepp, som lofvade rundt ett byte från hafvet, Sjunkande ned med brinnande mast och tackel i qvafvet. Flygtigt är allt — en sorgelig stund förvandlar tillika Herre och dräng, tjenstpiga och fru, den arma som rika. Nu på sitt grus af lycka och fröjd de vandra med tårar, Blicka med qval mot kommande dar och flyktade vårar.

*Lågt på en strand, der Agne sin stad i vågen framskjuter, Holmar man ser, en *Blasii* nämnd; der skådaren njuter Vidsträckt en blick åt Djurgårdens ängd och grönskande parker, Konungens borg och Skeppsholmens skär med leende marker. Seglaren glad med drägtiga skepp der plägade landa, Båtsmännens rop med vindarnes gny i tågen sig blanda. Susande trän framföre kanaln med stupande toppar, Speglade sig i vågornas glas med blommor och knoppar; Nickande mildt åt solen i skyn och himmelens vindar, Mellan de små rödfärgade hus och gräsgröna grindar. Nu är dock allt förändradt, och stum Bedröfvelsen sitter, Skådar med tår'n på bleknande kind i vågornas glitter, Lyss på den storm, som far öfver allt, kring stränderna hviner; Medan i natt Förgängelsen bor bland spridda ruiner.

*

Klar från Djurgårdens berg går solen opp på det höga, Att för den sista gång med afskedsblickande öga Mildt på Blasii strand de höga fönstren bestråla, Som snart flammornas drott med purpurns färgor skall måla.Ännu Zephirn på blomsterparterrn i trädgården leker, Lycklig och glad de älskande små om kinden han smeker. Sömnen sitt doft af vallmo ännu kring nejderna stänker Och öfver stad och vaggande sjö han vingarna sänker. Snart dock förbyts den ljufliga prakt, som dagen bekläder; Solen sitt guld bortkastar, i dok på himlen hon träder; Staplade moln i hvirflande gny på husena klättra, De i sin famn hvar stråle af ljus, svartmantlade, fjettra. Hvem är den gäst, som, stigen i land ikring dessa nejder, Rasar så grym, en Vikingakung i rysliga fejder? Eldrödt sitt svärd han lyfter i sky. mot taken det svänger; Mantelens bräm, med stjernor beströdt, på böljorna hänger. Tärande allt, så vildt och så hemskt sitt öga han vänder, Slungar i luft, i våg och på hus och gatorna brander. Hvem hafver dig, Eldsfurste, ej sett, som allting förbyter, Städer i stoft, och bommar och värn och klipporna bryter, Flyger som pil'n på stormarnes rygg med flammande vingar, Skakar ditt ris, med sprakande sken kring himlen det svingar? Lik en komet, som fasa och nöd för landet plär båda, Hvart du ock går, du tecknar din vag med jemmer och våda.

*

Redan med skräll trumpeternas dån förkunnar, o fasa! "Elden är lös på Blasii strand, högt flammorna rasa." Trummorna gå med buller och larm kring gator och gränder, Skott uppå skott genljuda dervid från Skeppsholmens stränder. Klockornas klämt från tornenas höjd allt folket uppväcker. Lågan allt mer sin böljande rök kring staden utsträcker. Fönster slås opp, ur dem kika ut med frågande öga Bleknade män och qvinnor och barn med suck mot det höga. Hundarne gno från hus och till hus helt skrämda och rädda; Skaror af folk på

gatorna ses, de fleste oklädda, Pumparne gå och åkaren kör bland gnistrande stenar. Fasan en hög med ringaste man nu broderligt enar: Allt ilar ut, som ila nu kan, barnpigor, gesäller, Skrifvande män med pennan i mun och halta mamseller, Borgare se’n och kuskar och tross och slagtare alla, Stadens polis, med brickor på barm att elden befalla.Nu i galopp, i hopp, i galopp dragonernes skara Syn’s som en blixt i ljungande il på hästarna fara. Efter dem snabbt med hviladt gevär gardister marchera, Att kring den eld, som rasar så vild, en cirkel formera. Straxt på en gång man sprutorna ser med frusande munnar Sänka en flod i lågornas gap, de eldröda brunnar. Lågan dock stark med flammande käft snart floderna sväljer, Sprutar igen ur svalget en eld, som himmelen qväl)er. Stegar man ser på murarnes höjd, och segelbetäckta Plankor och tak bland ramlande grus, och skorstenar bräckta. Mildaste *Kung!* der kommer du nu, som sänd från det höga, Skådar vårt qval, den tillrande tår, som går från vårt öga, Ser huru allt i störtande brak för lågorna stupar, Högaste hus, trädkojor och plank, och fartyg och slupar. Vattnet är likt ett brinnande haf, som käampar och strider, Luften är het, af gnistor och qvalm, den suckar och qvider. Dock vid din blick så lifvas vårt mod på nytt i vårt hjerta. Ängslan är flydd, vi känna ej mer den tärande smärta;Ty med *din kraft* du arbetet styr och ordnar det hela, Djerft rider fram, der elden är störst, der lågorna spela. Hurra, courage! på stegen jag går och sprutan betjenar. Hatten är bränd, dess mera, min bror, hattmakar’n förtjenar. Du der som går med stjerna på bröst, så rak som en fröken, Ryck den utaf och kasta den upp i brinnande röken. Här icke är parad uti dag, här gäller ej stjernan, Endast courage och hjerta i barm, förstånd uti hjernan. Du med din tofs, som kråmar dig stolt, i vattnet den fukta, Gör ett försök med honom i hand att flammorna tukta Och med dess sudd att dämpa den brand, som härjar din nästa: Kanske en gång hvad elände är du också får fresta, Fastän Baron du är till din börd, med kuskar och drängar, Sängar och hus, mamseller och krus och klingande pengar, Sorgen en gång ock trampar din häl, der sporrarne sutit, Krammar ihop den bägares guld, der nöjet har flutit.

*

Men nu allt mer med fräsande fart sig flamman utbreder: Nordan med kraft och blossande kind dess ilande leder.Buller man hör båd, fjerran och när, och skri utaf gummor, Ljuskronors kling i gatornas hörn och larm utaf trummor. Speglar i kras, nattråckar från vind på gungande vågor Fladdrande ses i dykande fart bland eldröda lågor: Pennor och dun, sexterner med mer i rymderna fara, Halsband och krås med hasade skor förtroligt sig para. Der bäres bort en Lutfisk-madam i Krigsgudens armar; Skalfvande, blek, med brinnande hår, hon gråter och larmar, Bjuder med kraft, att fisken i sån man genast må rädda. Der springer en, som kaffe har kokt, med kanna och grädda, Gläder sig åt, att frälsat hon har åtminstone sumpen, Glömmer i hast, att barbent hon går och eld är i gumpen. Der kommer en och slår sig på kjol'n och börjar att gnälla: ”Ack! uti eld’n har brunnit nu opp min trogna Fidella! Mopsen jag bar på vyssjande arm, som åt ur min tallrik, Sof i min famn och smekte min hand, nu ser jag den aldrig.” Der på en båt stekvändare ses och bolstrar och skålar: Der i ett hus, der bräker ett lam och oxen han vrålar.Der ses en katt med sirap bestänkt och pudrad med socker: Nosen är svedd, med svansen i knorr han kilar för pocker. Der uti sjön punschbålarne slås och porlande sjunka, Der ur ett hus, det elden förstört, en gubbe ses lunka, Bär under arm sin flaska och käpp, nu resten han tömmer: Räddat har han sitt pick och sitt pack, i magen det gömmer. Men se hvad spel af fasa och prakt för ögat framträder! Är det Vulcan, som sprungit i sjön med brinnande kläder? Se hvilken eld som flammande slår mot vågornas spegel, Stiger i topp af skeppen med fart, i tackel och segel. Stormvinden rör dess frasande hår, de yrande flyga. Och under bron med sprakande gny förfärliga smyga. Eld'n är en mes till sjöss, har man sagt, nu visar han annat, Låga är här och låga är der, nu är det förbannadt. Stöflarne än till ös-kar man tar, än skopor och hattar, Bunkar och tråg och valdhorn och såll och pluggade trattar. Vatten och eld i krig mot hvarann, som Turkar och Greker, Kämpa med magt; den ena med fröjd han brassar och steker,Då uppå sjön den andra är karl och floderna sprutar Än uppå tak, brandsegel och folk och osande knutar. Se der i sal’n, den gyllene, se hur eldröda tärnor Valsa ikring i sprakande dans, bland gnistor och stjernor. Slutligt de slå en flammande ring kring templet. Det brinner; Men i en blink på vindarnes flägt det himmelen hinner. Knappast ett fjät den forskande blick kan efter det röja, Endast bland grus och rykande dam dess jordiska slöja. ”Himlarnes *Gud* och menskornas *Far!* o, värdes att blicka Ned på vår nöd, o! värdes Din hjelp från skyarne skicka. Solen har bränt de grönskande fält och odlarens skördar. Lågornas svärd med

brinnande agg vår sällhet nu mördar. Ack! vi ditt straff väl alla förtjent, vi syndare arma; Värdes dock nu i detta vårt qval dig nådigt förbarma. Hör ack! de små, som husvilla gå, och mödrarne alla, Hvilka sitt gods i lågorna sett förtäras och falla." Himmel! vår bön den redan är hörd, se lågorna stanna, Röken så högt ej hvirflar sig opp mot himmelens panna;Solen på nytt ur skyarna går, på bergena sitter, Nickar så mild och kastar sitt guld i vågornas glitter. Vinden blir tyst, förskrämd och försagd med slokande vingar: Gladare ton i klockan man hör; hon likasom klingar. Hoppet ur skyn, med fladdrande hår, mot jorden nedsväfvar, Hugnar hvart bröst, som ännu med qval bland flammorna bäfvar. Göken på nytt i skogen sitt rop med glädje förnyar, Svalan, nyss gömd, på nytt svingar opp mot himmelens skyar. Vågen blir still och fogeln förnöjd i topparna qväder, Till dess att sol'n bak skogarnes guld i böljorna träder.

*

Qvinnor och män, som bygga och bo i högsinta Norden! Den ibland er, som rikare lott tilldelad är vorden, Glömma ej må vår mästares ord: *det lilla du gifver. Gif det med fröjd din nästa i nöd,* ej olönt det blifver. Slut icke till din hand, när du ser din lidande broder, Läser hans qval, som strömmar från kind i störtande floder: Dela ditt bröd, så ringa det är, ditt tak och ditt läger; Hårdheten blott på hopade gods den prutar och väger.Ack! icke blott vår stad hafver rönt ett sorgeligt öde. Äfven *den stad,* der *Motala* ström går hafvet till möte, Härjad nu står i rykande moln, med kyrkorna brända. Allt uti grus, hvad elden förmått på dygnet att tända. Derför hvar en, som Herren med nåd från höjden välsignar, Räcke sitt stöd med kärlekens hand åt brodern, som dignar, Torke hans tår från kinderna bort och löse hans smärta, Dele sin skörd, sin vinst, ja sitt allt med broderligt hjerta.

*